

TENGNÄS LÄROMEDEL

Bivägen 7, 311 72 Falkenberg
Kundtjänst: tfn 019-20 69 40, info@logistikteamet.se
Redaktion: tfn 0346-502 06, goran.tengnas@telia.com
www.tengnas.se

Illustrationer	Per-Anders Nilsson, Göran Tengnäs, Stefan Gustafsson, Bengt Tengnäs Mona Balldin
Omslag	Göran Tengnäs, Per-Anders Nilsson Amanda Tengnäs, Scand Bildbyrå Fotoakuten
Fotografier	Göran Tengnäs, Marie Tengnäs Lovisa Tengnäs, Amanda Tengnäs Yadid Levy/norden.org sid 8, 70 Kari Beate Nøsterud/norden.org sid 20, 45, 66, 71, 111 Johannes Jansson/norden.org sid 10, 18, 22, 27, 28, 34, 35, 42, 54, 63, 66, 67, 69, 70, 99, 101, 106, 107, 108, 112, 116 Silje Bergum Kinsten/norden.org sid 6, 111 Magnus Fröderberg/norden.org sid 69, 71 Scand Bildbyrå sid 29, 96, 100 Fotoakuten sid 22, 26, 28, 29, 41, 50, 52, 57, 59, 71, 76, 80, 84, 85, 98, 100, 104, 106, 113, 114

Kopieringsförbud

Detta verk är skyddat av upphovsrättslagen. Kopiering är förbjuden utöver lärarens **mycket** begränsade rätt till kopiering för undervisningsbruk. Den som bryter mot lagen om upphovsrätt kan åtalas av allmän åklagare och dömas till böter eller fängelse i upp till två år samt bli skyldig att erlägga ersättning till upphovsman/rättsinnehavare.

© 2015 Göran Tengnäs och Tengnäs Läromedel
Första upplagans första tryckning
ISBN 978-91-88115-00-3
Art nr 471
Printed by InPrint Latvia 2015

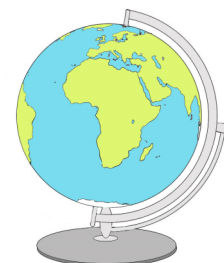
INNEHÅLL

1. VAD ÄR GEOGRAFI?	5
Naturlandskapet blir kulturlandskap	6

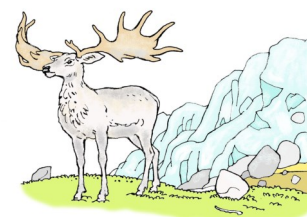
2. SVERIGE - VÅRT LAND	7
Götaland - Svealand - Norrland	7
Landskap	7
Län	8
Kommuner	8
Var bor vi?	9
Många bor i städerna där det finns arbeten	9
Förr i tiden bodde de flesta på landet	10

3. KARTAN	11
Från verklighet till karta	12
Skala	12
Karttecken och färger	13
Våra väderstreck	14
Kompassrosen	15
Kompassen	15
Så hittar du i kartboken	16

4. SÅ FORMADES SVERIGE	17
Naturlandskapet förändras	17
Erosion	17
Rinnande vatten och vindar förändrar landskapet	18
Istiden	19
Hela Norden var täckt av is	19
Spår av isen	20
Rullstensåsar	20
Flyttblock	21
Isräfflor	21
Landhöjningen	21

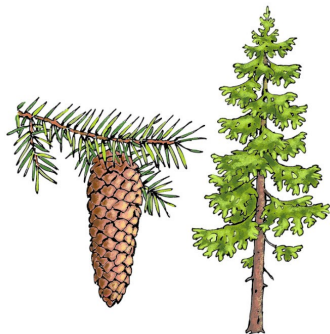
5. VÄDER OCH KLIMAT 22

- Vad blir det för väder? 22
- Nederbörd och temperatur 22
- Väderprognoser 23
- Väderkartan 23
- Våra fyra årstider 24
- Växthuseffekten 25
- Det blir varmare på jorden 25

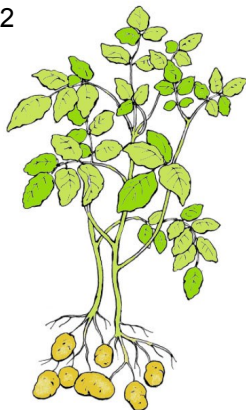
6. VÅRA NATURRESURSER 26

- Vi måste vara rädda om våra naturresurser 26
- Skogen 27
- Vattnet 28
- Fiske 28
- Transporter 28
- Vattenkraft 28
- Odlingsbar mark 29
- Berggrunden 29

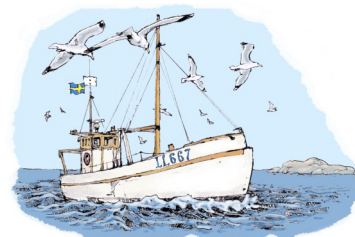
7. I JORDBRUKSBYGDEN 30

- Att vara lantbrukare 30
- Olika grödor 30
- Klimatet är viktigt 31
- Rätt sorts jord 31
- Hur man får grödorna att växa 32
- Ekologisk odling 32
- Hållbar utveckling 32
- Boskapsskötsel 33
- Djuren måste må bra 33
- Skåne 34
- Blekinge 36
- Småland 38

8. LÄNGS KUST OCH HAV 40

- Kusten ser olika ut 40
- Haven runt Sverige 41
- Bräckt vatten 41
- Kustens olika delar 42
- Fisket i havet 44
- Fisken finns inte i överflöd 44
- Förorenade hav 45
- Oljeutsläpp i havet 45
- Halland 46
- Bohuslän 48
- Öland 50
- Gotland 52

9. VID SJÖN 54

- Ett land med många sjöar 54
- Många sjöar bildades av inlandsisen 54
- De största sjöarna i landet 55
- Hur vi använder vattnet i sjön 56
- Sjövattnet måste renas 56
- Avloppsvattnet kan återanvändas 56
- Försurade sjöar 57
- Sjöar kan växa igen 57
- Vattnets kretslopp 58
- Vattnet på jorden 59
- Dalsland 60
- Västergötland 62
- Östergötland 64

10. I STADEN 66

- De flesta bor i städer 66
- Hur städerna växte fram 66
- I staden finns det arbeten 67
- Viktiga städer i Sverige 67
- Våra städer ser ofta likadana ut 68
- Trafikbuller och dålig luft 69
- Hur kan man få en renare stad? 69
- Stockholm - Sveriges huvudstad 70
- Södermanland 72
- Uppland 74
- Närke 76
- Västmanland 78

11. I SKOGEN 80

- Skogen har alltid varit viktig 80
- Urskogen 80
- Sveriges skogsområden 81
- Barrträd och lövträd 82
- Olika träd blir olika saker 83
- Skogsbruk 84
- Vad används skogen till? 85
- Skogens konung 85
- Värmland 86
- Dalarna 88
- Gästrikland 90
- Hälsingland 92
- Medelpad 94
- Ångermanland 96

12. VID ÄLVEN 98

- Vad är ett vattendrag? 98
- Älvar i Sverige 99
- Vattenkraft 100
- Vattenkraftverken förändrar naturen 100
- Så här fungerar ett vattenkraftverk 101
- Västerbotten 102
- Norrbotten 104

13. I FJÄLLEN 106

- Skanderna 106
- Mörka vintrar och ljusa sommarnätter 106
- Fjällen är en unik vildmark 107
- Viktiga bergstoppar i Sverige 107
- I berggrunden finns olika bergarter 108
- Gruvor i Sverige 108
- Så här går det till i en gruva 109
- Att arbeta i en gruva förr i tiden 109
- Så används metallerna 109
- Samerna 110
- Samiska är ett minoritetsspråk 110
- Samernas historia 110
- Samernas liv idag 111
- Jokkmokks marknad 111
- Sametinget 111
- Samernas flagga och nationalsång 111
- Härjedalen 112
- Jämtland 114
- Lappland 116

14. TABELLER 118

15. REGISTER 119

SVERIGES LANDSKAP

Blekinge 36	Närke 76
Bohuslän 48	Skåne 34
Dalarna 88	Småland 38
Dalsland 60	Södermanland 72
Gotland 52	Uppland 74
Gästrikland 90	Värmland 86
Halland 46	Västerbotten 102
Hälsingland 92	Västergötland 62
Härjedalen 112	Västmanland 78
Jämtland 114	Ångermanland 96
Lappland 116	Öland 50
Medelpad 94	Östergötland 64
Norrbotten 104	